

مالک و هم

روان و رفتار ملک سلمان سعودی

نویسنده: عماد اصلانی

تهران - اسفند ۱۳۹۵

سرشناسه	: اصلانی مناره بازاری، عماد، ۱۳۶۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: مالک وهم؛ روان و رفتار ملک سلمان سعودی / مؤلف عماد اصلانی
مشخصات نشر	: تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ۱۶۵ ص.
شابک	: 978-600-8438-09-0
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
موضوع	: آل سعود، سلمان بن عبدالعزيز، ۱۹۳۵ - م.
موضوع	: Al Saud, Salman ibn Abd al-Aziz
موضوع	: آل سعود
موضوع	: Al-e Sa'ud, House of
موضوع	: عربستان سعودی -- سیاست و حکومت -- قرن ۲۱م.
موضوع	: Saudi Arabia -- Politics and government -- 21st century
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ DS ۹۴/۵۶/۱۰۶۰۶
رده بندی دیویی	: ۹۵۳/۸۰۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۱۱۴۴۱

www.asnoor.ir
Email: info@asnoor.ir

 مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور

نام کتاب: مالک وهم؛ روان و رفتار ملک سلمان سعودی
نویسنده: عماد اصلانی
ویراستار: خالد کریمی
تایپ و صفحه آرایی: مرضیه روشن روان
طراح جلد: جواد حسین خانی
چاپ و صحافی: نقش رنگ خجستگان
نوبت چاپ: اول - اسفند ۱۳۹۵
شمارگان: ۲۰۰۰ جلد
قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این کتاب متعلق به مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور است.

سخن ناشر

ملک سلمان بن عبدالعزيز - آخرین پادشاه نسل موناکی‌های باقی‌مانده در جهان که همه قدرت خود را برآی یک نفر، یعنی جد خود، عبدالعزيز بن آل سعود، کسب می‌کنند - پس از مرگ ملک عبدالله در ژانویه سال ۲۰۱۵م بر تخت سلطنت نشست. این پادشاه هشتاد ساله سعودی در دوران بیماری زوال عقل بوده و قادر به تمرکز بیش از چند ساعت در روز نیست، بنابراین روند تصمیم‌های متهورانه و غیرقابل پیش‌بینی، توجه بسیاری از رسانه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی را به خود جلب کرد. اگرچه کهن‌ت سن و بیماری‌های متعدد، دورنمای پادشاهی سعودی را افزای کار را از وی ارائه می‌داد، اما سیاست‌های بلندپروازانه او در سطح منطقه، و مدتی که از حکومت وی می‌گذرد، هیچ سنخیتی با مؤلفه‌ها و مبانی قدرت عربستان نداشت.

ملک سلمان در شرایطی سیاست حمایت از تروریسم در سوریه، تجاوز نظامی به یمن و سرکوب انقلابیون بحرین را با هدف مقابله با ایران، تبدیل کردن عربستان به قدرت اول منطقه اتخاذ کرد که این کشور به سرعت در باورهای چالش‌های حل‌نشده گرفتار شد. ملک سلمان و فرزندش، محمد بن سلمان، در حالی برای رسیدن به رویای تبدیل عربستان به قدرت اول منطقه تلاش می‌کنند که به شدت از انزوای منطقه‌ای، کاهش کسری بودجه و تحقیر شدن‌های متعدد در برابر قدرت ایران در منطقه نجات می‌برند.

رفتارهای غیرعقلانی و متوهمانه ملک سلمان که تا حد زیادی نشئت گرفته از پول‌های بی‌حساب و کتاب منابع نفتی و زرادخانه‌های مملو از تسلیحات آمریکایی است، بسیاری از کارشناسان و تحلیلگران منطقه‌ای را به این نتیجه رسانده که ماندن او بر سر قدرت، عربستان را بیش از پیش به سمت فروپاشی می‌برد. از این منظر، می‌توان ملک سلمان را «مالک وهم» نامید؛ زیرا سیاست‌های متوهمانه وی نه تنها باعث افزایش قدرت عربستان در

سطح منطقه نشده، بلکه بقای خاندان سعودی در قدرت را نیز با چالش‌های زیادی مواجه کرده است.

براین اساس، با توجه به نتایج سیاست‌های ملک سلمان در فضای داخلی عربستان و همچنین تأثیر آن بر موقعیت این کشور در سطح منطقه و تقابل با جمهوری اسلامی ایران، مؤسسه مطالعات راهبردی اندیشه‌سازان نور تصمیم به انتشار کتابی با عنوان «مالک وهم؛ روان و رفتار ملک سلمان سعودی» گرفت. کتاب حاضر تصویر روشنی از خاندان آل سعود، فرهنگ سیاسی عربستان، سیاست‌های داخلی حکومت، سیاست خارجی سعودی در قبال ایران، اراک سوریه، یمن و گروه‌های تروریستی و تکفیری به خواننده ارائه می‌کند. با توجه به که برد منابع مستند و مستدل درباره سیاست داخلی و خارجی عربستان سعودی در دوره ملک سلمان، کتاب حاضر می‌تواند منبع جالب توجهی برای علاقه‌مندان به این حوزه باشد.

مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

اسفند ۱۳۹۵

فهرست مطالب

۹	..... مقدمه
۱۳	..... فصل اول: آل سعود؛ دیروز، امروز، فردا
۱۵	..... ۱. آل سعود؛ گذشته و آینده
۱۶	..... ۲. آل سعود و وهابیت
۲۸	..... ۳. آل سعود، انگلیس و آمریکا
۳۵	..... ۴. آل سعود و جهان عرب
۴۷	..... فصل دوم: رویکرد رفتاری ملک سلمان
۴۹	..... ۱. ملک سلمان؛ از آغاز تا امارت
۵۲	..... ۲. سلمان بن عبدالعزيز و فرهنگ سیاسی عربستان
۶۶	..... ۳. سلمان بن عبدالعزيز از امارت تا سلطنت
۷۴	..... ۴. ملک سلمان؛ سلطنت
۷۷	..... فصل سوم: سیاست داخلی ملک سلمان
۷۹	..... ۱. اعمال تغییر در خاندان آل سعود
۸۳	..... ۲. جامعه عربستان در دوره ملک سلمان
۸۸	..... ۳. سیاست داخلی ملک سلمان و چالش‌های پیش رو
۹۷	..... فصل چهارم: سیاست خارجی ملک سلمان
۹۹	..... ۱. عوامل سیاست خارجی ملک سلمان
۱۰۵	..... ۲. ملک سلمان و ایران
۱۱۴	..... ۳. عراق و سوریه؛ آزمون بزرگ ملک سلمان
۱۱۴	..... ۳-۱. مواضع ملک سلمان در قبال بحران سوریه
۱۲۰	..... ۳-۲. مواضع ملک سلمان در قبال بحران عراق
۱۲۵	..... ۴. یمن؛ شکست میدانی
۱۲۹	..... ۴-۱. سیاست ملک سلمان در قبال بحران یمن
۱۳۳	..... ۵. تروریسم و فتنه‌انگیزی
۱۳۹	..... ۶. تزلزل در سیاست‌ها
۱۴۵	..... نتیجه‌گیری
۱۵۳	..... منابع و مأخذ

مقدمه

سلمان بن عبدالعزيز آل سعود، هفتمین پادشاه عربستان سعودی و ملقب به «خادم الحرمين الشريفین»، از خاندان قدرتمند «هفت سدیری»^۱ است که به «آل فهد» نیز معروفند.^۲ همد، سلطان، نایف، عبدالرحمن، ترکی و احمد برادران دیگر ملک سلمان و از یک پدر و مادر هستند و با قدرت گرفتن فهد بن عبدالعزيز توانستند قدرت زیادی در عربستان سعودی به دست آورند. از این رو ملک سلمان در میان خاندان آل سعود و دیگر قبایل عربستان سعودی جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و این علاوه بر نقشی است که او در دوران حکومت بر این کشور در میان خاندان آل سعود بازی می‌کرد.^۳ تصاویر و نمایش‌های موجود از ملک سلمان در اینترنت که سعی شده با استفاده از ترفندهای رسانه‌ای در اذهان جامعه عربستان گنجانده شود، راهی برای جلوه‌بخشی به پادشاهی پیر و فرتوت است که تمام سعی خود را مصروف گسترش نفوذ کرده و در این راه از هیچ تلاشی نیز فروگذار نکرده است.

توصیف و تبیین سرشت و رویکرد رفتاری، شخصیت و روانی ملک سلمان و تأثیر آن بر تصمیم‌ها و سیاست خارجی او، مسئله اصلی کتاب حاضر است که در قالب پرسش‌هایی از این قبیل بررسی و تحلیل می‌شود: زندگی ملک سلمان چه تأثیری بر اندیشه و تصمیم‌هایش گذاشته است؟ زمینه‌های عینی تأثیرگذار بر عملکرد وی کدام است؟ رویکرد ملک سلمان بعد از به قدرت رسیدن در سیاست داخلی عربستان چیست؟ ملک سلمان بعد از به قدرت رسیدن، چه رویکردی درباره غرب و جهان عرب داشته است؟ جمهوری اسلامی ایران به عنوان قدرتمندترین کشور در منطقه چه جایگاهی در سیاست خارجی پادشاه عربستان دارد؟ و در نهایت، چشم‌انداز اهداف و

۱. السدیریون السبعة

2. Saudi royal family, a project of the democracy moevent, 12 February 2017.

۳. زندگی‌نامه سلمان بن عبدالعزيز آل سعود، همشهری آنلاین، ۳۱ خرداد ۱۳۹۱.

تصمیم‌های آینده پادشاه عربستان چیست؟

نوشتار حاضر برای تبیین این مسائل نگاهی دوسویه دارد. از سویی، با نگاهی به تحولات سیاسی و امنیتی عربستان در دوران زندگی ملک سلمان، زمینه‌های عینی اندیشه و تصمیم‌های سیاسی وی را مورد توجه قرار می‌دهد، و از سوی دیگر، به دنبال شناخت منطق درونی و نظام فکری او خواهد بود. با چنین رویکردی می‌توان افکار و تصمیم‌های سیاسی ملک سلمان را از طریق بررسی عملکرد وی درک کرد و در راستای آینده‌پژوهی آن گام برداشت.

در راستای این هدف، ابتدا نگاه کوتاهی به تاریخچه آل سعود صورت خواهد گرفت. براین اساس، در فصل اول روابط آل سعود با وهابیت، غرب و به خصوص آمریکا و همچنین چهار عرب بررسی خواهد شد. این فصل نشان می‌دهد که آل سعود چگونه سعی کرد با برقراری این روابط، قدرت و سلطه خود را در سطح داخلی و منطقه‌ای افزایش دهد. فصل دوم تحت عنوان «رویکرد رفتاری ملک سلمان» به شخص ملک سلمان و ابعاد و مراحل زندگی او می‌پردازد. دوران کودکی ملک سلمان، دوران امیری بر ریاض و اقداماتی که در این دوران انجام داد، و دوران سلطنت ملک سلمان، مطالب این فصل را دربرمی‌گیرد. علاوه بر این، به فرهنگ سیاسی عربستان و تأثیرپذیری ملک سلمان از آن نیز اشاره خواهد شد. به این ترتیب فصل دوم به بیان زمینه‌های تاریخی و اجتماعی شخصیت و تفکر ملک سلمان می‌پردازد.

فصل سوم کتاب با عنوان «سیاست داخلی ملک سلمان» به اقدامات ملک سلمان سعودی در سطح داخلی عربستان اختصاص یافته است. ملک سلمان پس از به قدرت رسیدن، برخی از شخصیت‌ها و مقام‌های حکومتی را تغییر داد. برای و چگونه این تغییرات در این فصل بررسی شده است. از جمله مباحث دیگری که به آن اشاره شده، وضعیت جامعه عربستان است؛ وضعیتی که از ضعف حکومت در ابعاد مختلف جامعه و به ویژه در روند دولت - ملت‌سازی خبر می‌دهد. در این فصل بیان شده که چگونه سیاست داخلی ملک سلمان که بر سه پایه ریاضت اقتصادی، سرکوب اقلیت‌ها به خصوص شیعیان و جوان‌گرایی ظاهری بنا شده است، این کشور را در آینده به چالش خواهد کشید.

فصل پایانی کتاب، به سیاست خارجی ملک سلمان اختصاص یافته است. سیاست

خارجی سلمان بن عبدالعزيز نشان‌دهنده دوره‌ای جدید است که روش‌های اجرایی آن متفاوت از پیشینیان خود است. از این رو در فصل چهارم این موضوع بررسی می‌شود که پادشاه عربستان که در سیاست خارجی خود به شدت متأثر از پسرش، محمد بن سلمان است، چگونه از چارچوب‌های سنتی خارج شده و برای رسیدن به رویای پوچ مقام رهبری در منطقه تلاش می‌کند. برای درک این مطلب، رفتارهای متوهمانه او در قبال ایران، تحولات عراق و سوریه و به خصوص یمن بررسی می‌شود. در واقع، این فصل از کتاب نشان می‌دهد که ملک سلمان بن عبدالعزيز، مالک و هم است.

www.ketab.ir